

BİR ROMANCININ ŞAIRLİĞİ: YAŞAR KEMAL'İN ŞİİRLERİNE GENEL BİR BAKIŞ

Dr. Hasan YÜREK*

ÖZ: Yaşar Kemal, Türk edebiyatının önemli şahsiyetlerinden biridir. Sanatçı, 1950'li yıllardan bu yana verdiği eserlerle Türk edebiyatına hizmet eder. O, farklı edebî türleri örnekler. Bununla birlikte onun ön plana çıkan yönünün romancılık olduğu söylenebilir. Romanları yurt içinde oldukça ilgi görür, yurt dışında da çeşitli dillere çevrilir. Yaşar Kemal, daha çok romancı yönüyle tanınmasına rağmen şiir örnekleri de verir. Hatta sanatçının şiir yazması, roman yazmasından daha eskiye gitmektedir. İlk romanı olan İnce Memed I'ı 1955'te yayımlayan sanatçı, ilk şiir örneğini ise 1939'da verir. Yazdığı şiirleri, 2010 yılında bir araya getirir. O, kimi şiirlerini eleyerek beğendiği şiirleri bir araya getirdiği çalışmasını *Bugünlerde Bahar İndi* adıyla yayımlar. Bir araya getirip yayımladığı şiirleri onun şair yönünü ortaya koymaktadır. Buradan hareketle bu çalışmada sanatçının şair yönü üzerinde durulacak, onun pek de bilinmeyen bir tarafı irdelenecektir. Şiirler içerik, biçim, ahenk, dil ve anlatım açısından incelenecek; böylece Yaşar Kemal'in şiirlerinin taşıdığı özellikler belirlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Yaşar Kemal, Bugünlerde Bahar İndi, Şiir, Şair

Poetry of A Novelist: A Study On Yaşar Kemal's Poems

ABSTRACT: Yaşar Kemal is one of the eminent figures of Turkish literature. He has served for the development of Turkish literature since 1950s. His novels have an international reputation among novel lovers. He also writes in different genres. But he is mostly famous for his novels. His novels were very much appreciated in Turkey as soon as they were published. They have also been translated in to many languages.

* Mersin Üni. Fen-Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Böl., hyurek@mersin.edu.tr

Although he is a novelist, he also wrote poems. His first poem was published in 1939 whereas his first novel *Ince Memed I* was published in 1955. Yaşar Kemal compiled his poems in his book titled *Bugünlerde Bahar İndi* in 2010. In this book, it seems that he made a selection of his poems among the ones he liked most. These poems reveal his poetic aspect. Regarding the book, this article aims to examine his poetic side that is hardly ever known. His poems are analyzed according to theme, form, harmony, language and features of expression. In this way the features of Yaşar Kemal's poems are identified and explained.

Key Words: Yaşar Kemal, Bugünlerde Bahar İndi (The Spring Has Sprung Recently), Poetry, Poet

GİRİŞ

Yaşar Kemal, çok yönlü bir sanatçı olmakla birlikte, yurtiçi ve yurt dışında özellikle romanlarıyla ilgi gören, romanları birçok dile çevrilmiş bir edebiyatçıdır. Bunun yanı sıra sanatçının şiirleri de olduğu; ancak şiirlerinin romanlar kadar ön planda olmadığı bilinmektedir. O, şiirlerinden oluşan *Bugünlerde Bahar İndi* başlıklı eseri 2010 yılında yayımlar.

Yaşar Kemal'in edebiyat dünyasına girişi şiir aracılığıyla olur. Sanatçı bu konuda şöyle demektedir:

“Daha okuryazar olmadan işe şiirle başladım, Karacaoğlan gibi olma niyetiyle olacak. Sonra okula gittim, ilkokulda yaşlı halk şairleriyle çakıştığımı anımsıyorum. Daha Kadırlı'da bu günleri anımsayanlar var.” (Sönmez 2004: 274)

diyen sanatçı şiire ne zaman başladığını açıklar. Şiire çocuk yaşta başlayan sanatçı, ilk şiirini on altı yaşındayken 1939'da *Görüşler* adlı dergide yayımlar. Sanatçı 2010'da şiirlerini bir kitapta toplamadan önce ilk şiir denemeleri ve sonraki süreç için,

“İlk şiirimi söyledim ya, kötü bir şiirdi, Adana'da çıkan bir dergide yayımladım, on altı yaşındaydım. Sonra şiirlerimi Türkiye'deki birçok dergide yayımladım. 1963'e kadar şiir yazmayı sürdürdüm. Daha da arada sırada yazıyorum. Çok da yazmak istiyorum. Belki de bir gün şiirlerimi, yenilerini de katarak kitap olarak çıkarabilirim.” (Yaşar Kemal 2004b: 126)

demektedir. Sanatçının belirttiği ilk şiirin adı *Seyhan*'dir. Yaşar Kemal ilk şiirini kötü bir şiir olarak nitelemektedir. Nitekim bu yüzden de yayımladığı kitapta ona yer vermez. Bunun yanında kitabında yer vermediği *Halay*, *Işık* gibi şiirleri de vardır. Onun yazdığı ilk şiirler, halk şiiri örnekleridir. Bu tarz şiirlerde Âşık Kemal mahlasını kullanır.

Yaşar Kemal, 2010'da yayımladığı şiir kitabı *Bugünlerde Bahar İndi*'de bir eleme yaparak 41 tane şiire yer verir. Bunların en eskisi Nisan 1940'ta *Görüşler*'de yayınlanan *Masal*, en yenisi ise 1973'te yazılan *Hannaya Şiirler* ile *Merhaba*'dır. Burada yer verilen şiirlerin çoğu daha önce dergilerde yayımlanmış olmakla birlikte, ilk defa yayımlananlar da söz konusudur. 6 Mart 1955'te *Vatan* gazetesinde çıkan *Benim İçin* başlıklı şiirle aynı adı taşıyan ve ona çok benzeyen şiir, üç ayrı şiirden oluşan *Hannaya Şiirler*, *Ulaş*, *Merhaba*, *Bu Gece* ve *Kırmızı Deynek* daha önce yayımlanmamış şiirlerdir. Sanatçı yayımlanan çoğu şiirinde Kemal Sadık Göğçeli ve Kemal Sadık imzalarını kullanır. Sadece *Benim İçin* başlıklı şiirde Yaşar Kemal imzası vardır.

Şiirler içerik, biçim ahenk ve dil açısından aşağıdaki başlıklar altında değerlendirilebilir.

1. İÇERİK

Yaşar Kemal'in şiirlerindeki içerik unsurları ele alınırken ön plana çıkan husus üzerinde yoğunlaşılacak ve örnek metinler irdelenecektir. Kimi şiirlerde temel içerik unsurunun yanında yan olarak nitelendirilebilecek konular da söz konusudur. Bu unsurlar, temel içerik unsuruyla bağlantısı sebebiyle şiirde yer bulduğundan ayrı olarak ele alınmayacaktır. Bu bağlamda içerik unsurları aşağıdaki gibi tasnif edilebilir:

1.1. Tabiat

Şiir kitabının ismine bakıldığında şairin tabiata verdiği önem görülebilir. Eserde tabiatı ele alan beş şiir vardır. Bunlar *Oy Beni Beni*, *Serenat*, *Gökyüzü* ve *Kapı*'dir.

Oy Beni başlıklı şiirde, toprak söz konusu edilir. Toprağın verimliliğine atıfta bulunulur ve böyle bir verimlilik içerisinde olma isteği ifade edilir.

“Can olaydın, Can!

Kara toprak sen olaydın.

Senden fişkıraydım,

Aydınlık bir su gibi.

Bir kara orman gibi.” (Yaşar Kemal 2010: 32)

Serenat'ta yağmur ön plandadır. Yağmurun yağıışı ve bu yağıışın gerek dış dünyadaki gerekse şairin iç dünyasındaki etkisi söz konusudur.

Kapı'da Çukurova'ya gelen bahar, coşkun bir dille anlatılır. Kitaba ismini veren “*Bugünlerde Bahar İndi*” sözü buradaki “*bugünlerde bahar indi Çukurovanın düzüne*” dizesinden alınmıştır. Şair, baharın gelişiyle

Çukurova'daki değişiklikleri, insanların içerisine girdiği hareketliliği ve bu hareketlilik içerisine giren insanların sefil görüntüsünü anlatır. Aşağıdaki dizelerde tabiatdaki değişim söz konusudur:

*“Bugünlerde bahar indi Çukurovanın düzüne
Donandı ağaçlar
Donandı dünya
Donandı yeşilinden alından
Sarısından
Donandı delicesine”* (Yaşar Kemal 2010: 59)

Hannaya Şiirler 2'de de Çukurova üzerinde durulur. Hasret çeken şair, Çukurova'nın tabiatından şöyle söz eder:

*“... Toprağında pamuk biter, bir de sarı portakallar
Ak ve turuncu
Bir de al al nar çiçekleri açar tepeden tırnağa toprağımız,
Bir de arılar, oğul verirler bütün gün
İri peteklerde bütün gün”* (Yaşar Kemal 2010: 71)

Yaşar Kemal, bir romancı olarak tabiat tasvirlerine oldukça fazla yer veren bir sanatçıdır. Bunun sebebi sanatçının çocukluk ve gençlik döneminde tabiatla iç içe oluşudur. Sanatçı, gördüklerini esere aktarmaktadır. Dolayısıyla şiirde tabiata yer verilmesi son derece doğaldır. Bir başka ifadeyle sanatçı, yazdığı her türde belirtilen sebebe bağlı olarak tabiata yer vermektedir.

1.2. Aşk-Sevgi

*Güzelleme, Karasevda, Kulluk, Tenbih ve Benim İçin*¹ başlıklı şiirler aşk ve sevgi konularını işler.

Güzelleme'de, tabiatın yola çıkılır ve tabiatdaki kimi durumların varlığı sevgiliye bağlanır:

*“Seninçin ekini öpüyor yağmur,
Tarlada seninçin büyüyor başak.”* (Yaşar Kemal 2010: 30)

Bu hususu ele alan bir diğer şiir olan *Karasevda*'da âşık olmak isteyen, aşkın peşinde olan birisi söz konusudur. Şair, Venüs² gibi bir güzele âşık olma umudundadır. Böylece bu şiirde Venüs'ün güzelliğine

¹ Bu başlıkla iki şiir vardır. Aynı şiir bazı değişikliklerle iki defa yazılmıştır.

² Yunan mitolojisindeki Afrodite, Latince'de Venüs olarak adlandırılır. Afrodite ya da Venüs, aşk ve güzellik tanrıçasıdır.

atıfta bulunularak mitolojiden de yararlanmış olur. “*Venüsü seviyorum*” (Yaşar Kemal 2010: 34) diyen şair, aşka olan olumlu bakışını ifade eder.

Kulluk başlıklı şiirinde,

“*Hülyamdaki kadını
Yaratsaydı Tanrı eğer,
Kulluk ederdim ölünceye kadar,
Öldükten sonra da...*” (Yaşar Kemal 2010: 45)

diyene şair, hayali bir kadını ve dolayısıyla aşkı işler. O, bu hayalin gerçekleşmesi için büyük bir istek duymaktadır.

Tenbih'te ise şiirin adından anlaşılabilceği gibi, şairin sevgiliden beklentileri vardır. Şair sevgiliden kendisini bırakmamasını, sık sık yanına gelmesini istemektedir:

“*Hayata ışıklar içinde gül,
Şarkı gibi gecelerden süzül,
Bir yağmur ol bahçelere dökül.
Ve akşam üstleri habersiz gel.*” (Yaşar Kemal 2010: 57)

Bu başlık altında ele alınabilecek son şiir, *Benim İçin*'dir. Bu şiirin iki ayrı yazımı vardır. İkisi aynı içeriktedir; sadece birkaç dizede farklılık söz konusudur. Şiirlerin sadece son üç dizesi farklıdır. Her iki şiirde de şairin kalbine işlemiş bir aşk, akıldan çıkmayan bir sevgili söz konusu edilir.

Şairin bu duyguları ele alması, onun aşka, sevgiye verdiği önemi göstermektedir.

1.3. Eleştiri

Toplumsal gelişmelere duyarlı bir şair olan Yaşar Kemal, bu doğrultuda çeşitli eleştirilerde bulunur. Bu eleştiriler, *Şikayet*, *Ey Ahali* ve *Kırmızı Deynek*'te ön plana çıkar.

Şikayet adlı şiir halk şiirindeki taşlamaları andırır. Şair, bu şiirde yokluğu, rüşveti, dertleri ön plana çıkarır. Bunları olumsuz bir bakış açısıyla irdeler, eleştirir.

Ey Ahali'de insanlığın kaybettiği değerler, kaybolan bir çocuk ile ifade edilmektedir. Şair, bir tellal gibi halka seslenmekte, kaybolan çocuğun kayıp ilanını vermektedir.

“*Duyduk duymadık demeyin
Bir çocuk kayboldu
Elinde defne dalı*”

*Parmakları tanyeri
Saçları darma dağınık
Dalgaları yağmur içinde
Bulup getirene
Görüüp haber verene
Aydınlık yepyeni bir dünya verilecektir.*

Ey ahali bulan var mı, gören var mı

İyiye doğruya güzele selam durulacaktır.” (Yaşar Kemal 2010: 58)

Burada, barışın, kardeşliğin yok oluşu elinde defne dalı olan çocuğun kayboluşu aracılığıyla ifade edilmektedir. Şair, kaybolan bu değerleri aramaktadır.

Şairin en uzun şiiri olan *Kırmızı Deynek* eleştirinin yoğun olduğu bir şiirdir. Burada insanlık karşısında olumsuz ne varsa, bu olumsuzlukları yaratanlarla birlikte eleştirilir. Yoksulluk, silahlanma, açlık, savaş, ölüm ve benzeri olumsuzluklar söz konusudur. Şair bu hususları eleştirirken bunları yaratan insanlara da çok sert biçimde seslenir:

*“Köpekoğlu köpekler, zalimler, domuzlar,
Adam olmazlar, kan içiciler,
Kefen soyucular,
(...)
Darağaçları kadar iğrençler
Sevmemiş, ama hiç hiç hiç sevmemiş,
Sevilmemişler...”* (Yaşar Kemal 2010: 86)

Şaire göre insani açıdan olumsuz her ne varsa ve insani değerleri taşımayan her kim varsa onun bu dünyada yeri yoktur. Bir taraftan olumsuz hususlar irdelenirken diğer taraftan olması gerekenden de bahsedilir:

*“Ben diyorum ki size
Bir dil bulacağız her şeye varan
Bir şeyleri anlatabilen
Böyle dilsiz, böyle düşmanca, böyle bölük pörçük
Dolaşmayacağız bu dünyada”* (Yaşar Kemal 2010: 106)

Burada kastedilen sevgi temeline dayandırılmış herkesin birbirine saygılı olduğu bir yaşam, bir düzendir.

Yaşar Kemal, toplumcu gerçekçi nitelikleri olan bir sanatçıdır. Dolayısıyla onun ideal olarak gördüğü düzen sosyalizmdir. Bu düşünceye bağlı olarak da o, içinde bulunduğu düzeni sık sık eleştirmektedir. Çünkü ona göre mevcut düzen, yanlışlıklarla doludur. Şair aynı zamanda yukarıdaki dizelerde görülebileceği yanlış olan düzenin düzeltilmesine yönelik çözüm önerileri de sunmaktadır.

1.4. Yaşama Sevinci ve Yaşam Karşısında Şaşkınlık

Yaşama sevinci pek çok şairin ele aldığı konulardandır. Yaşar Kemal'de *Talih*, *Bu Türkü Bitmesin* ve *Bu Sabah* şiirlerinde bu konuyu ele alır.

Talih'te şair, yeni başlayan günden bahsederek yaşama sevincini ortaya koyar. O, yeni günü gördüğü için mutludur. “*Ve sebepsiz yaşamak*” (Yaşar Kemal 2010: 38) diyerek yaşama sevincinin bir sebebi olmadığını söyler. Ona göre sadece yaşıyor olmak, mutlu olmaya, kendini talihli görmeye yeterdir.

Bu Türkü Bitmesin'de,

“*Bu türkü bitmesin bu dağlarda;
Büyüsün başaklarda arzular.
Yağsın bu yağmur sebepsiz
Üstüne saf çocuk rüyalarının*” (Yaşar Kemal 2010: 33)

diyen şair, yaşamaktan dolayı memnun olmakla birlikte, yaşamın bir türkü gibi sürekli olmasını istemektedir. *Bu Sabah*'ta yaşamaktan dolayı duyulan memnuniyet şöyle dile getirilir:

“*Bu sabah gök güzel, mavi, tertemiz;
İçimden geçiyor aydınlık bir iz.
Öyle bir saadet ince belirsiz,
İnandım ki artık ben gülüyorum.*” (Yaşar Kemal 2010: 54)

Uyanış adlı şiirde ise yaşam karşısında duyulan şaşkınlık ön plana çıkar. Şair, yaşamın karşısına çıkardığı güzellikleri şaşkınlıkla ifade eder:

“*Bilmiyordum,
Kovanların petek petek saadetle dolduğunu.
Gün doğunca gecenin kaybolduğunu..
Bilmiyordum, gökyüzünün bu kadar mavi olduğunu..
Bilmiyordum..*” (Yaşar Kemal 2010: 53)

Böylece yaşamın, dünyanın tekdüze olmadığı, her an yeni bir yönüyle insanı şaşırtabileceği vurgulanır.

Şair, her insan gibi yaşamının sona ereceğinin farkındadır; buna bağlı olarak da o yaşamaktan olabildiği kadar tat almaya çalışmaktadır. Bu da yaşama sevinci olarak şiirine yansımaktadır. Şaşkınlık da buna bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. O, yaşama farklı bakış açılarıyla yaklaşılabileceğini ve böylece yaşama sevinci kazandıracak yeni hususlar görülebileceğini düşünmektedir.

1.5. Çocuk-Çocukluk

Dört şiirde çocuk söz konusu edilir. Çocuk konusu farklı bakış açılarıyla ele alınır. Şiirlerin ikisinde şefkat, diğerinde öksüzlük ön plandadır. *Şefkat*, başlıklı şiirde,

*“Bebeğim,
Sana parmaklarından şefkat damlayan
Gülümsemem kadar yumuşak
Bir anne getireceğim.”* (Yaşar Kemal 2010: 36)

diyen şair, çocuklara nasıl yaklaşılması gerektiğini belirtir. Ona göre çocuklara şefkatle yaklaşılmalıdır. *Gökyüzü*'nde de çocuklara karşı şefkatli bir yaklaşım vardır. Bunu en iyi anlatan dizeler şöyledir:

*“Ve yavrum, senin beyaz, kısımetten ellerine
Dolduracağım gündüzü”* (Yaşar Kemal 2010: 56)

Ağıt'ta ise öksüz çocuk teselli edilmekte, ona yaşama sevinci verilmeye çalışılmaktadır:

*“Çiçekler demet demet açıyor
Yaşamak bahçende tomurcuk
Doldur yastığına arzuları
Ve koy başını üstüne,
Öksüz çocuk.”* (Yaşar Kemal 2010: 75)

Bu üç şiir yanında, şairin çocukluk döneminden bahsettiği *Masal* adlı bir şiir vardır. Burada şair çocuklukta yaptıklarını, dış unsurları algılayışlarını masalsı bir hava içerisinde anlatır:

*“Köy çocukları
Diz dize vererek
Koyu söğüt gölgelerinde
Peri masalları söyler,
Peri masalları dinlerdik...
Söğüt dallarında
Peri kanatları asılıydı...
Samanyollarında,*

TÜBAR-XXXIV-/ 2013-Güz / Yaşar Kemal'in Şiirlerine Genel Bir Bakış

*Peri mezarları vardı.
Hepsini görürdük
Bir damla kan
Ve bin damla gözyaşı
Var sanırdık...
Kanı alnımıza sürer,
Göz yaşıyla yıkanırđık,
Ekmeğimizi dürer,
Kan kuruyunca alnımızda
Ağaç matramız yanımızda,
Köye dönerdik..."* (Yaşar Kemal 2010: 41)

Yaşar Kemal, köy kökenli; köy edebiyatı içerisinde yer alan bir sanatçıdır. O, içinde yaşadığı ortamın farklı unsurlarına eserlerinde yer vermektedir. Nitekim burada da köy yaşamından bir hatırayı aktarmaktadır. Masal havası içinde anlatılan bu hatıra aracılığıyla sanatçı, o günleri özlediğini hissettirmektedir. Şunu da eklemek gerekir ki sanatçının romanlarındaki köy ile buradaki köy aynı tarzda ele alınmaz. Burada özlem ön plana çıkarken, romanlarda toplumcu gerçekçi bir anlayış söz konusudur.

1.6. Ütopya-Hayal

Şairin farklı hayalleri iki ayrı şiirde ifade edilir.

*Bir Arzu Günü'*nde şair bulunduğu, yaşadığı yerden memnun değildir. Bu sebeple de güneşte sürdüreceği bir yaşamı hayal etmekte, şöyle demektedir:

*"Yeter artık
Ben burada rahat değilim
Gel seninle bir cenup şehrinde buluşalım.
Gel anam-babam, gel kardeşim, gel sevgilim."* (Yaşar Kemal 2010: 40)

*Kahramanlık'*ta ise şair, idealleri etrafında bir düzenin geleceği hayalini kurmaktadır.

*"Süngüler kanlı olacak,
Ufuk kıpkızıl olacak.
Ve yüz öpmekten usanan ben
Artık alın öpeceğim"* (Yaşar Kemal 2010: 48)

Şair, mücadele sonucunda sosyalist bir düzenin geleceğini kızıl rengiyle ifade etmekte ve bu mücadeleyi yapacak olanlara verdiği desteği onların alınlarını öpeceğini söyleyerek vurgulamaktadır.

Bu düşünce toplumcu gerçekçiliğin yansımasıdır. Çünkü toplumcu gerçekçilik belli bir politik görev verilmiş yazarın, nasıl yazması gerektiğini belirler. (Ahmet Oktay 2008: 21) Sanatçı, sosyalist-komünist yönetim biçiminde insanların daha mutlu olacağını ifade eder. Şairin burada sosyalist bir düzen isteği de bundan kaynaklanır.

1.7. Zaman

Zamanın akıcılığı iki şiirde ele alınır. Bunlar *Bağlılık* ve *Seneler*'dir.

Bağlılık'ta Dünya'nın dönmesine, zamanın akmasına insanın da eşlik ettiği, bir başka deyişle zamanın akışıyla insanın yaşlandığı belirtilir:

“Ben dönerim
Dünya döner
Dünya döner
Ben dönerim.” (Yaşar Kemal 2010: 47)

Seneler'de ise zamanın akıcılığı yanında, geri alınamaması da söz konusu edilir:

“Toprakta uçuşan tüyler,
Akan ümidlerin yeri...
Anlar ki kopmuş bir yaprak;
Anlar ki dönemez geri.” (Yaşar Kemal 2010: 50)

Görülebileceği üzere bu konuyla şair farklı bir husus üzerinde durmaktadır. Genel-geçer bir husus üzerinde durarak şair, içerik açısından belirli bir sınır içerisinde olmadığını göstermektedir.

1.8. Portre

Namık Kemal ve Yunus Emre'ye adanan iki şiirde bu iki önemli kişiden bahsedilir. *Mağosa'yı Tavaf*, Namık Kemal'in Magosa'daki sürgünlüğüne atıfta bulunur. Namık Kemal, 1873'te sahnelene *Vatan Yahut Silistre* adlı oyunu sebebiyle Magosa'ya sürülür. Şair, *Mağosa'yı Tavaf*'ta Namık Kemal'i sürgün edildiği yerden etrafa ışıklar saçan bir güneş olarak sunar. Onun verdiği mücadelenin başarıya ulaştığını da,

“Ve şimdi sevinçli dallarda kuşlar,
Söylüyorlar bu parlak gündüzün şakrak türküsünü...” (Yaşar Kemal 2010: 43)

dizeleriyle ifade eder.

Derviş'te ise Yunus Emre'nin dervişliği işlenir. Yunus Emre'nin diyar diyar gezişi, dünyevî zevklerden uzak oluşu üzerinde durulur. Şiirin son dörtlüğünde ise,

“Ben duada yüzen nebi;

Açıldı göklerin dibi,

Ve şimdi Allahım gibi

Yalnızım, yalnızım, yalnızım, yalnızım.” (Yaşar Kemal 2010:

49)

dizeleriyle onun kutsallığı, dervişliğine paralel olarak dünyadaki yalnızlığı üzerinde durulur.

Şair, farklı portreler üzerinde durarak değer verdiği kimi şahsiyetleri irdeleme fırsatı yaratmaktadır.

1.9. Hasret

Şair, kimi zaman yurdundan, Çukurova'dan uzaktadır. Bu uzaklık hasret duygusunu beraberinde getirmektedir. *Selam*'da hasret söz konusudur:

“Ümide düğümledim hasreti,

Duasız girdim yıla.

Ve dudaklarımda bir teviye

Daiüssıla, daiüssıla...” (Yaşar Kemal 2010: 51)

Çukurova'da yetişen, belli bir döneme kadar orada kalan şair, oradan ayrıldıktan sonra zaman zaman memleketinin hasretini çekmektedir. Şiir burada görülebileceği üzere yer yer Çukurova hasretini dillendiren bir edebî tür olmaktadır.

1.10. İnsanî-Manevî Değerler

Şair, insana, insanî değerlere oldukça önem vermektedir. Bunu da şiirlerinde yer verdiği hususlarla göstermektedir. *Hannaya Şiirler* başlıklı şiir bütünüyle dostluk, arkadaşlık, sevgi, barış üzerine kurulmuştur. Bu kavramların önemini, onları bulutlara yükleyip gökyüzüne salarak belirten şair, dileğini de şu dizelerle ifade eder:

“Gidin dedim bulutlarım yeryüzünün üstüne

Yağın dedim bulutlarım yeryüzüne

Yağmadık hiçbir yer bırakmayın, hiçbir yer,

hiç bir yer” (Yaşar Kemal 2010: 69)

Görüldüğü üzere şair, dostluk, arkadaşlık, sevgi, barış ekseninde kurulacak bir yaşamın özlemi içindedir.

Dualarım'da ise şair, manevî bir unsur olan duayı Tanrı'yla arasındaki bir iletişim olarak gördüğünü ifade eder.

*“Ben dualarımı
Islıklı rüzgara kazarım.
Ve salıveririm
Gitsinler Tanrıyı bulmaya”* (Yaşar Kemal 2010: 46)

Bu değerlerin ele alınışı, şairin onlara verdiği önemi gösterir.

1.11. Umut

1940'lı yıllar Yaşar Kemal için sıkıntılıdır. O “ 1950'ye kadar inşaat kontrol memurluğu, ırgat kâtipliği, arzuhalcilik, pamuk tarlalarında amelebaşılık, pirinç tarlalarında ve Savrun Çayı'nda su bekçiliği, çiftliklerde kâtiplik, Kadırlı'nın Bahçe Köyü'nde öğretmen vekilliği, traktör sürücülüğü, Adana Halkevi'ne bağlı Ramazanoğlu Kütüphanesi'nde hademelik kadrosunda memurluk gibi sayısı kırka varan işlere girip” (Çiftlikçi 1997: 10) çalışır. Bir türlü aradığı işi bulamayan, isteklerini gerçekleştiremeyen sanatçı geleceğe yönelik hayaller kurar. Bunun yanında şairin sahip olduğu dünya görüşünün de bu şiirlere yansıdığı görülür. O, 1943'te sol çizgideki düşüncelerinden dolayı bir süre karakolda tutulur. O, sosyalist düşünce etrafında şekillenen bir hayat görüşüne sahiptir. Bu düşünce etrafında geliştirilecek mücadelenin de olumlu sonuçlanacağını düşünmektedir. Gerek yaşam zorluklarından gerekse sahip olunan dünya görüşü paralelinde ortaya çıkan umut *Bekle*, *Zafer* ve *Merhaba* adlı şiirlerde ifade edilir. Buralarda dikkati çeken temel husus şairin sadece kendi adına değil, kendisi gibi düşünenler adına da konuşmasıdır. *Bekle*'de,

*“Elbet bir gün, bütün çiçekler beyaz açar
Hür ve mes'ut bir şarkı halinde
Penceremize uzanır nur.
İstedğimiz şekilde doğar gün,
Diledğimiz gibi yağar yağmur.”* (Yaşar Kemal 2010: 29)

Zafer'de ise,

*“Hep bir ağızdan bir zafer türküsü söyleyeceğiz,
Anamızın südü gibi ak.
Hep bir ağızdan bir zafer türküsü söyleyeceğiz gülerken
toprak.”* (Yaşar Kemal 2010: 55)

diyen şair, sabırlı bir tutum içerisinde. İnandığı değerler etrafında bir düzenin kurulacağına olan inancı kesindir.

Merhaba adlı şiirde ise şair, kendisi ve kendisi gibi bir hayat görüşüne sahip olanların bir gün hesap soracakları, ideallerine ulaşacakları, çektikleri sıkıntıların son bulacağı umudu içinde, coşkunu bir şekilde şöyle seslenmektedir:

*“Selam olsun dört bir yana merhaba
Akan kana düşen cana merhaba
Hesap sorulacak güne merhaba
Türküler söyleyen dile merhaba”* (Yaşar Kemal 2010: 79)

Hannaya Şiirler 2'de de umut ön plandadır. Şiirde zulmün, yoksulluğun, kötülüğün olmadığı; barış, dostluk, sevgi gibi değerler üzerine kurulmuş bir düzenin geleceğine yönelik umut söz konusudur. Bu hususlar Çukurova'nın güzellikleri etrafında anlatılır.

1.12. Yalnızlık

Yalnızlık başlıklı şiirde bu konu üzerinde durulur. Şair yalnızlığın nasıl bir durum olduğunu şöyle anlatır:

*“Kuş uçmaz, kervan geçmez bir yerdesin.
Su olsan kimse içmez,
Ölür de susundan
Yol olsan kimse geçmez,
Sarp kayalara uğratar da yolunu
Elin adamı ne anlar senden?”* (Yaşar Kemal 2010: 31)

O, yalnızlığı sevmemektedir. Bir başka deyişle yalnızlık ona göre değildir. Nitekim *“Tanrı kimsenin başına vermesin böyle bir yalnızlığı!”* (Yaşar Kemal 2010: 31) demektedir.

1.13. Hüzün-Keder

Şair, *Sebeup* başlıklı şiirinde yaşadığı sevgilisini kaybetmenin yarattığı hüznü duygusuna yer verir. Hüznü duygusunu derinlemesine irdelemekten çok, bunu yaratan sebeplere veryansın eder.

*“Sebeup gözün kör olsun.
Bütün bal arıları bana küstü,
Sırrını açmıyor petekler.
(...)
Sabahı kapımın eşiğinde,
Bir bebek gibi ağlar buldum.*

*Sebep gözün kör olsun,
Sevgilisiz kaldım işte..” (Yaşar Kemal 2010: 39)*

1.14. Ölüm

*“Bakışlar erir.
Ömürler söner.
Dünya yine
Yine döner...*

*Yazık ki ben
Kaldırımlarda,
Sürüklenen
Pabuçlarımın,
Bir ağızdan
Söyledikleri şarkıyı
Duyamam ikinci defa...” (Yaşar Kemal 2010: 51)*

Korku başlıklı şiirde yukarıdaki dizelerle ölümü ele alan şair, ölümün insanda yarattığı durum anlatılır, bunun yanında dünyadan ayrılmanın hüznü de dikkati çeker. Genel bir ifadeyle şair, ölümü kendisini dünyadan ayıracağı için olumsuzlar. Bu bağlamda şairin, ölümden korktuğu da söylenebilir.

1.15. Ağıt

Ulaş adlı şiir, Ulaş Bardakçı'nın ölümünden duyulan üzüntü üzerine yazılır. Ulaş Bardakçı, 68 kuşağındandır. 1971 yılında Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının serbest bırakılması amacıyla İsrail Başkonsolosu Ephraim Elrom'u kaçıran grubun içerisinde yer alır. Elrom'un öldürülmesinden sonra yakalanan Ulaş Bardakçı, bulunduğu cezaevinden kaçır. 19 Şubat 1972'de de emniyet güçleriyle çatışmaya girer ve öldürülür. Onun ölümünden duyulan üzüntü,

*“Döğünürüm yana yana
Haber olmadı mı sana
Yüreğindeki kırk kurşun
Ağır gelmiyor mu sana” (Yaşar Kemal 2010: 76)*

dizeleriyle ifade edilir. Bunun yanında, ideallerinin gerçekleşeceğine dair umut da söz konusudur:

*“Şu Boğazın gündün yanı
Gitti gelmez Ulaş hani
Bu dünya güzel olacak*

TÜBAR-XXXIV-/ 2013-Güz / Yaşar Kemal'in Şiirlerine Genel Bir Bakış

Bu insan güzel olacak

Ulaş Kardeş Koç yiğidim

Görmeyecek güzel günü” (Yaşar Kemal 2010: 76)

1.16. İç Sıkıntısı

Esirlik adlı şiirinde,

“Dünyada ilk kendi kendini,

Esir eden insan benim.

İkincisini gösterirlerse eğer;

Kardeş olacağım,

Alnından öpeceğim üçüncüsünün de” (Yaşar Kemal 2010:

44)

diyen şair, nereden kaynaklandığı belli olmayan bir iç sıkıntısı çekmekte ve böyle bir sıkıntıyı hiç kimsenin çekmediğini düşünmektedir. Aynı tutum *Hannaya Şiirler 3*'te de vardır. Şair, bir iç sıkıntısı çektiğini şu dizelerle belirtir.

“Bak Hanna bu işler çok karışık

Canım Hanna çok çok karışık bu işler

İşler bildiğin gibi değil

Bak dün dağlar başını aldı gitti buralardan

Al sana...” (Yaşar Kemal 2010: 74)

1.17. Tutsaklık

Kalebent adlı şiirde, mahkûm olmuş biri ekseninde tutsaklık üzerinde durulur. Onunla ilgili izlenimler aktarılır. O, rüyasında çiçekler görmektedir. Çiçek, dış dünyayı temsil etmektedir. Aşağıdaki dizelerde ise çektiği hasret vurgulanır:

“Nemli bodrumlarda büyüyen hasret;

Çırpınıyor yurdunun bayraklarında.” (Yaşar Kemal 2010:

35)

Böylece kalebendin dış dünyaya, özgürlüğüne, memleketine duyduğu hasret ön plana çıkarılır.

1.18. Çukurova

Bu Gece'de şair bir Çukurova gecesini anlatır. Anlatılan gecede ön plana çıkan husus sıcaktır. Böylece şair, yetiştiği bölgenin mevsimsel bir özelliğini ele almış olur. Şair, sığağı şöyle anlatır:

“Sıcak dedim ama ne sıcak

*Bir yalım rüzgarı sarmış dört yanımı
 Önümde taş gibi bir karanlık
 Taş gibi kurşun gibi bir gece
 Dünya yalım yalım olmuş vay ne sıcak
 Toprak deniz gökyüzü yıldız tomurcukları
 Dokunsan çatlayacak” (Yaşar Kemal 2010: 81)*

Şair, sıcaklığın yarattığı sıkıntıları yaşamakta ve şiirin bütününde ifade etmektedir. Yaşanmışlık bir başka ifadeyle şairin maruz kaldığı sıcak, çarpıcı bir şekilde ifade edilmektedir.

2. BİÇİM

Şiirlerdeki dizelerin kümelenişi, aşağıdaki tabloyla gösterilebilir:

Şiir Adı	Dize Kümelenişi	Şiir Adı	Dize Kümelenişi
Bekle	5+6+3	Seneler	4+3
Güzelleme	8+4+4	Selam	4+5+3+4+4
Yalnızlık	6+10	Şikâyet	4+4+4+4
Oy Beni Beni	5	Uyanış	3+5
Bu Türkü Bitmesin	4+3+5+1	Bu Sabah	4+4+4
Karasevda	4+5+3	Zafer	4+4+3+8
Kalebent	4+4+4	Gökyüzü	5+5
Şefkat	6+4	Tenbih	4+4+4
Serenat	6+5+5+5	Ey Ahali	11
Talih	6+8+6	Kapı	63+68+61+30+13
Sebep	12	Benim İçin	7
Bir Arzu Günü	14	Benim İçin	7
Masal	19	Hannaya Şiirler	22

Korku	4+7	Hannaya Şiirler 2	90
Mağosa'yı Tavaf	5+5+2	Hannaya Şiirler 3	17
Esirlik	5	Ağıt	5+5
Kulluk	4	Ulaş	4+4+4+4+6+5+4 +9+4+8
Dualarım	4	Merhaba	4+4+4+4+4
Bağlılık	4	Bu Gece	12+14+10+3+7+ 4+5+5
Kahramanlık	4	Kırmızı Deynek	654
Derviş	4+4+4		

Bu tablodan hareketle nazım biçimleri açısından ikili bir tasnif yapılabilir:

2.1. Tek Bentten Oluşanlar

On altı şiir tek bentten oluşmaktadır. Bununla birlikte bentlerdeki dize sayısında farklılıklar vardır. *Kulluk*, *Dualarım*, *Bağlılık* ve *Kahramanlık* adlı şiirler dörder; *Oy Beni Beni* ve *Esirlik*, beşer; *Benim İçin*'in iki farklı yazımı, yedişer; *Ey Ahali*, on bir; *Sebep*, on iki; *Bir Arzu Günü*, on dört; *Masal*, on dokuz; *Hannaya Şiirler*, yirmi iki; *Hannaya Şiirler 2*, doksan; *Hannaya Şiirler 3*, on yedi; *Kırmızı Deynek*, altı yüz elli dört dizeden oluşmaktadır.

2.2. Birden Çok Bentten Oluşanlar

2.2.1. Düzenli Olanlar

Sekiz şiir düzenli nazım biçimleriyle yazılmıştır. *Kalebent*, *Derviş*, *Şikâyet*, *Bu Sabah*, *Tenbih* ve *Merhaba* dörtlüklerden; *Gökyüzü* ve *Ağıt* beşliklerden oluşur. Dörtlüklerden oluşan *Kalebent*, *Derviş*, *Bu Sabah*, *Tenbih*'te üçer; *Şikâyet*, dört; *Merhaba* beş bentten oluşurken beşliklerden oluşan iki şiirdeki bent sayısı ise ikidir.

2.2.2. Düzensiz Olanlar

On yedi şiirde nazım biçimi düzensizdir. Tabloda da görülebileceği üzere, çeşitli dize kümelenişleriyle oluşturulan bentler söz konusudur. Örneğin *Bu Türkü Bitmesin*'de 4+3+5+1 gibi dize sayısının fazla

olmadığı bentler varken *Kapı*'da 63+68+61+30+13 gibi dize sayısının fazla olduğu bentler mevcuttur. Buna benzer bir farklılık bent sayısında da görülmektedir. Örneğin *Yalnızlık*'ta sadece iki bent varken *Ulaş*'ta on bent vardır

Nazım biçimlerindeki bu çeşitlilik şairin hem halk şiirinden hem de modern şiirden etkilendiğini göstermektedir. Düzenli nazım biçimleriyle kurulanlar halk şiirinden etkilenilerek yazılmıştır. Nitekim *Merhaba* şiirindeki dize sayısı, kafiyeleniş ve ölçü buna örnektir:

*“Dünyanın ucunda bir gül açılmış
Efil efil esen yele merhaba
Karanlığın sonu bir ulu şafak
Sarp kayadan geçen yola merhaba*

*Gün be gün yüreğim ulu yalımda
Engel tuzak kurmuş bekler yolumda
Zulümlerde işkencede ölümden
Bükülmeyen güce kola merhaba”* (Yaşar Kemal 2010: 79)

Görüldüğü üzere dörtlüklerle kurulan, on birli hece ölçüsüyle yazılan ve abcb/dddb/... şeklinde kafiyelenen bir şiir söz konusudur.

Tek bentten oluşan ya da birden çok bentten oluşup bentlerdeki dize sayısı farklı olan örnekler ise şairin modern şiirden etkilendiğinin işaretidir. Modern şiirde ise bir dize bile şiiri oluşturabilmektedir. Şair de modern şiirin sağladığı bu olanaktan yararlanır; yeri geldikçe tek dizeden oluşan bir bentle yeri geldikçe de dize sayısı farklı birden çok bentle şiirini kurar.

Düzenli biçimler dışında kalan örnekler dikkate alınarak biçimle ilgili söylenebilecek bir diğer husus, şairin anlatmak istedikleri bağlamında şiirini bölümlendirdiğidir. Gelenek içerisinde yer almayan dize kümelenişleri bunun somut örneğidir. Yukarıda belirtildiği gibi bu da şairin modern şiirin olanaklarından yararlanmaya çalıştığı görülmektedir. Bu daha çok bir etkilenme olarak ortaya çıkmaktadır. Sanatçının bir şair olarak ön plana çıkamaması; bir başka ifadeyle şair kimliğinin, romancılığının arkasında kalması etkilenme ötesine geçemediğinin göstergesidir.

Dizelerin kümelenişi açısından dikkati çeken bir nokta da kimi şiirlerde kırık dize kullanılmasıdır. *Zafer*, *Hannaya Şiirler*, *Hannaya Şiirler 2* ve *Kırmızı Deynek*'te kırık dizeye yer verilir. Bu durum, şairin modern şiir tekniklerinden de yararlanmaya çalıştığı bir göstergesidir.

3. AHENK

Bugünlerde Bahar İndi'de ahenk yaratmak için çeşitli unsurlar kullanılmaktadır. Uyak ve redifler, hece ölçüsü, yinelemeler, ikilemeler, ses tekrarları ahenk yaratmak için kullanılan unsurlardır.

3.1. Uyak ve Redif

Şairin şiirdeki ahengi sağlama yollarından biridir. O, kimi şiirlerinde geleneksel ahenk sağlama unsurlarından olan uyak ve rediften yararlanır. *Sebeup* şiirinde tam uyak ve redifin varlığı söz konusudur.

_____ *petekler*
 _____ *çiçekler* (Yaşar Kemal 2010: 39)

Görüldüğü üzere –ek’ler tam uyak, -ler’ler ise rediftir. Bir diğer örnek olarak *Şikayet* başlıklı şiir verilebilir. Bu şiirin ikinci dördlüğünün ilk iki dizesi şöyledir:

“*Yollar menzilde kalıyor*
Alçaldıkça alçalıyor;” (Yaşar Kemal 2010: 52)

Bu dizelerde –al’lar tam uyak, -iyor’lar rediftir.

Eserde yer alan şiirlerin yarısına yakınında uyak ve redif söz konusudur. Bu da şairin uyak ve redifin sağladığı ahenkten yararlandığının göstergesidir.

3.2. Hece Ölçüsü

Geleneksel ahenk sağlama yollarından bir diğeri olan hece ölçüsü, eserin beş şiirinde kullanılmıştır. *Şikayet* şiiri aşağıdaki dördlükte de görülebileceği üzere sekizli hece ölçüsüyle yazılmıştır:

“*Yollar menzilde kalıyor*
Alçaldıkça alçalıyor
Buluttan rüşvet alıyor
Göğü şikayet edelim” (Yaşar Kemal 2010: 52)

Bu şiirin sadece birinci dizesindeki hece sayısı yedidir. Dize “*Hey bre ağalar gelin*” (Yaşar Kemal 2010: 52) şeklindedir. *Derviş şiiri* de bir dizedeki farklılık dışında sekizli hece ölçüsüyledir. Şiirin son dizesinde on iki hece vardır. On ikili dize şöyledir: “*Yalnızım, yalnızım, yalnızım, yalnızım.*” (Yaşar Kemal 2010: 49) sekizli hece ölçüsüyle yazılan son şiir *Ulaş*’tır.

Güzelleme adlı şiir ise on birli hece ölçüsüyledir.

“*Dokuduğun gülle işlenmiş gölgen*

*Umudunu iplik iplik eğirsen
İnce, taze bir sabahla gerinen
Çiğdem çiçekleri aşkına kundak*” (Yaşar Kemal 2010: 30)

Merhaba adlı şiir de bu ölçüyle yazılmıştır.

Hece ölçüsünü beş şiirinde kullanan şair, şiirlerin kimi yerlerinde kullansa da genel olarak duraklara yer vermez. Hece ölçüsüyle yazılan şiirlerin kimi dizelerinde farklı sayıda hece olması, bu ölçünün başarılı bir şekilde kullanılmadığını göstermektedir.

3.3. Yinelemeler

Şiirlerde en çok kullanılan ahenk yaratma unsurudur. Şair, çeşitli yinelemeler kullanarak ahenk yaratmaya çalışmaktadır. *Kırmızı Deynek*'te

*“Ve ölüme ve zulüme
Ve adamın adam öldürmesine karşı
Ve soyguna karşı,
Ve köleliğe karşı”* (Yaşar Kemal 2010: 100)

denilerek “ve” bağlacının yineleniği görülür. Kimi şiirlerde edat yinelemeleri söz konusudur. *Oy Beni Beni* adlı şiirde “gibi” edatı yinelenir:

*“Aydınlık bir su gibi.
Bir kara orman gibi.”* (Yaşar Kemal 2010: 32)

Aynı edat, *Kapı*'da da yinelenir.

Sözcüklerin yinelenmesine de sık sık başvurulur. Örneğin *Hannaya Şiirler 3*'te “ışık” kelimesi yinelenir:

*“Işık yağdı top top
Işık yağdı ışık”* (Yaşar Kemal 2010: 74)

Dizelerde yer yer yinelenir. Bunun en çarpıcı örneklerinden biri *Bağlılık* adlı şiirdir. Bu şiirde dizeler tekrar edilerek sarmal bir yapı ortaya konur.

*“Ben dönerim
Dünya döner.
Dünya döner
Ben dönerim.”* (Yaşar Kemal 2010: 47)

3.4. İkilemeler

İkilemele, ahenk için yararlanılan bir diğer unsurdur. Şair aynı kelimelerin tekrar edilmesiyle ortaya çıkan ahenkten yararlanır. *Güzelleme*'de sırma sırma, duman duman; *Selam*'da "salkım salkım", "yıl yıl"; *Zafer*'de "dalga dalga", "zafer zafer", "al al"; *Tenbih*'te "uzak uzak"; *Kapı*'da "parça parça", "yıldız yıldız"; *Hannaya Şiirler 2*'de "al al", "kıvıl kıvıl", "katmer katmer"; *Ağıt*'ta "demet demet"; *Ulaş*'ta "yana yana"; *Merhaba*'da "efil efil"; *Bu Gece*'de "sıcak sıcak", "sıcacık sıcak"; *Kırmızı Deynek*'te "pırıl pırıl" gibi ikilemeler vardır.

4. DİL VE ANLATIM

Yücel Kayıran yazısında Yaşar Kemal'in şiirlerindeki dil ve anlatımla ilgili şu ifadeleri kullanmaktadır:

"Elbet bir gün, bütün çiçekler beyaz açar/ Hür ve mes'ut bir şarkı halinde/ Penceremizden uzanır nur (Bekle), Rüyan, pınarlarda buğulanan nur (Güzelleme), Bu türkü bitmesin bu dağlarda/ Büyüsün başaklarda arzular (Bu Türkü Bitmesin) gibi dizeler her ne kadar 30'lu yılların havasını çağırırsa da, Yaşar Kemal'in şiirleri, dönemin Türk şiirinden değil, araştırarak keşfedip derlediği Çukurova folklorunun dünya algısına dayanmaktadır. Bu şiirin, belirtmek gerekir ki, dil bakımından ayırıcı özelliği, Çukurova Türkçesiyle yazılmış olmasından kaynaklanmaktadır. 'Çukurova' derken kastettiğim, kuşkusuz Yaşar Kemal'in romanlarında sınırlarını çizdiği Çukurova; örneğin Ceyhan nehrinin doğduğu Toroslar'ın arkasındaki Hurman suyundan başlayarak, döküldüğü İskenderun Körfezi ile Adana arasındaki coğrafi bölge... Yaşama tarzı ile üretim ilişkilerinin, büyük toprak sahipleri tarafından belirlendiği bu coğrafyadır burası. Bununla birlikte, Karacaoğlan'ı, Dadaloğlu'nu, Dede Korkut'u, Yunus Emre'yi içselleştirilmesine dayalı bir kültür de bu yaşama tarzının dayanağını oluşturur. İşte, "Çukurova Türkçesi" ifadesiyle, bu hayat tarzındaki üretim ilişkilerinde varlığını sürdüren bu kültürün dilini kastediyorum. Bu noktada, söz konusu dönemde, Türk şiirinin, İstanbul Türkçesi üzerinden kurulmaya çalışıldığını hatırlatmak isterim. Bence, Ahmed Arif'in dili, nasıl İstanbul Türkçesine bir başkaldırı ise, Yaşar Kemal'in şiirleri ve bu şiirlerinin dayandığı dil de, İstanbul Türkçesine bir başkaldırıdır. Yaşar Kemal, sanki, şiirin, İstanbul Türkçesiyle yazılması gerektiğini savunan anlayışa karşı çıkarak, Çukurova Türkçesini öne çıkarmakta ve şiirini Çukurova Türkçesiyle yazmakta. 'Hannaya Şiirler', 'Kırmızı Deynek', 'Kapı', 'Bu Gece' şiirleri bu bağlamın en güçlü örneklerini oluşturuyor." (Kayıran 2010)

Yazıda da belirtildiği gibi şiirlerde Çukurova’da konuşulan Türkçe ön plandadır. Şair, içinde büyüdüğü, geliştiği dili kullanmaktadır. Bu genel özelliğin yanında dil ve anlatımda öne çıkan hususlar şöyle sıralanabilir.

Şiirlerde renk adı kullanımı ön plandadır. Mavi, kızıl, yeşil, beyaz, mosmor, sapsarı ve benzeri renkler sıklıkla geçmektedir.

Söyleyişte konuşma dili, rahatlık söz konusudur. Bu da yukarıdaki alımtıda belirtilen özelliklerle ilgilidir. Çukurova’da konuşulan Türkçenin kullanılması, beraberinde konuşma dilini ve rahat söyleyişi getirmektedir. *Kapı* başlıklı şiirde geçen bazı dizeler örnek olarak verilebilir: “*Nennilendi dağlar*” (Yaşar Kemal 2010: 59); “*Işıldar ha babam ışıldar*” (Yaşar Kemal 2010:60); “*Yaaaaa bir damla su için*” (Yaşar Kemal 2010: 60); “*Ali kardaş yüz yaşında görünür*” (Yaşar Kemal 2010: 61)

İfadeler, genel olarak bir dizede tamamlanmaz. Bir başka ifadeyle anjambman tekniği kullanılarak birden fazla dize boyunca süren ifadeler kullanılır. Buna örnek olarak *Korku* şiirinin bir bölümü verilebilir:

*“Yazık ki ben,
Kaldırımlarda,
Sürüklenen
Pabuçlarımın,
Bir ağızdan
Söyledikleri şarkıyı
Duyamam ikinci defa...”* (Yaşar Kemal 2010: 42)

Görüldüğü üzere bu unsurla acıcılık sağlanmaktadır.

Konuşma dilinin, rahat söyleyişin olmasına bağlı olarak argo, sövgü içeren kullanımların varlığı dikkati çeker. Bu tarz kullanımlar özellikle *Kırmızı Deynek*’te görülmektedir:

*“Köpoğlu köpekler, zalimler, domuzlar,
Adam olmazlar, kan içiciler,
Kefen soyucular,
Açların gözbebekleri,
Darağaçları kadar iğrençler”* (Yaşar Kemal 2010: 86);
“Ulan neyinizle öğünüyorsun be

Yabanıllar, kan içiciler, verin o elinizdeki oyuncağı” (Yaşar Kemal 2010: 108)

tarzındaki ifadeler halk söyleyişinin şiire yansımalarıdır.

Bu özellikleri sıraladıktan sonra Yaşar Kemal'in konuşma dilinin rahat söyleyişiyile şiir yazdığını, bunu da doğup büyüdüğü Çukurova'nın dili ekseninde sağladığını söylemek mümkündür.

SONUÇ

Bugünlerde Bahar İndi adlı kitap, Yaşar Kemal'in 1939'dan günümüze kadar olan süreçte yazdığı şiirlerden kimi elemeler yaparak yayımladığı şiir kitabıdır. Yaşar Kemal'in ilk ve tek şiir kitabı olmasına rağmen şairliğiyle ilgili somut ipuçları vermektedir. Yukarıda değinilen başlıklara bağlı olarak Yaşar Kemal'in şairliğiyle ilgili şunlar söylenebilir:

İçerik açısından bakıldığında geniş bir konu dağılımının varlığı dikkati çeker. Toplam şiir sayısı kırk birdir. Nicelik açısından fazla bir şiir olmamasına rağmen on sekiz ayrı konunun, içeriğin ele alınması söz konusudur. Kimi konular birkaç şiirde kimileri ise bir şiirde ele alınmaktadır. Bu durum şairin belli konularla kendisini sınırlamadığını, çeşitli konular üzerine yazabildiğini gösterir. Konulara bakıldığında şairin bireysel ve toplumsal sınırlar içerisinde kalan konuları irdelediği görülür. Şair ne bireysel konularla ne de toplumsal konularla sınırlı kalmaktadır. Kendi 'ben'ini anlatan şiirler yanında toplumsal konulara da yer vermektedir. Toplumsal konular ele alınırken şairin toplumcu gerçekçi yönü ön plana çıkar. Bunun yanında tabiat örneğinde olduğu gibi dış dünyaya ait unsurların da işlendiği görülür. Özetle içerik açısından şairin kendini sınırlandırmadığı, birbirinden farklı konuları ele alabildiği söylenebilir.

İçerikteki özellik kendini biçimde de göstermektedir. Şair, şiirlerini kaleme alırken çeşitli biçimler kullanır. Dört dizeden oluşan şiirler yazdığı gibi altı yüz elli dört dizeden oluşan *Kırmızı Deynek*'i yazar. Şiirlerinin kimi tek bentten oluşurken kimi de birden fazla benttir. Birden fazla bentten oluşan şiirlerin bazıları düzenli kümelenirken bazıları da düzensiz şekilde kümelenmektedir. Biçim açısından ortaya konan bu husus şairin belirli bir biçimle kendini sınırlandırmadığını; konuya, anlatacaklarına uygun şekilde dizeleri kümelenirdiğini gösterir. Böylece bir taraftan tek dizeden oluşan diğer taraftan altı yüz elli dört dizeden oluşan bir kümeleniş söz konusu olmaktadır. Şair için önemli olan şiirin kaç bentten ya da bentlerin kaç dizeden oluştuğu değil anlatacaklarına uygun şekilde bentleri oluşturmak ve dizeleri bir araya getirmektir.

Şair, ahenk konusunda da kendisini sınırlayan bir tutum içerisinde değildir. O, ahengi göz ardı etmez, yazdıklarının ahenkli olmasına dikkat eder. Bunun en somut kanıtı en yoğun eleştirilerin olduğu ahengin fazla önemsenmeyebileceği şiirlerde bile ahenge dikkat etmesidir. Şairin ahenk konusunda yararlandığı başlıca unsurlar uyak, redif, hece ölçüsü,

yinelemeler ve ikilemelerdir. Bunların içerisinde yinelemeler ön plana çıkmaktadır. Bağlaç, edat, sözcük ve dize yinelemeleri söz konusudur. Bütün bu unsurlar ortaya ses açısından uyumlu, bir başka deyişle genel olarak ahenkli bir şiir ortaya çıkarmaktadır.

Dil ve anlatımda ise Çukurova’da konuşulan Türkçenin ön plana çıktığı, şairin rahat bir söyleyişe sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanında anlatımın da son derece akıcı olduğu eklenmelidir.

Sonuç olarak *Bugünlerde Bahar İndi* başlığı altında toplanan şiirlerin, şairin gözlemlerini, duygularını, düşüncelerini kendi üslubuyla ifade eden şiirler olduğu; kendine belirli içerik ya da biçim sınırı koymayan bir şairin kalemiyle yazıldığı söylenebilir. Belirtilen özellikleri taşıyan eser, romanlarıyla ön plana çıkmış bir sanatçının şiir denemeleri olmasının ötesine pek geçememektedir. Sanatçının şair kimliğiyle değil de romancı olarak ön plana çıkması bu durumun somut kanıtıdır.

KAYNAKÇA

- Ahmet Oktay (2008), *Toplumcu Gerçekçiliğin Kaynakları*, 4.basım, İthaki Yay., İstanbul.
- AKTAŞ, Şerif (2009), *Şiir Tahlili/Teori-Uygulama*, Akçağ Yay., Ankara.
- ÇETİN, Nurullah (2011), *Şiir Çözümleme Yöntemi*, 9.b. , Öncü Kitap, Ankara.
- ÇETİŞLİ, İsmail (2004), *Metin Tahlillerine Giriş 1 Şiir*, Akçağ Yay., Ankara.
- ÇİFTLİKÇİ, Ramazan (1997), *Yaşar Kemal/Yazar-Eser-Üslup*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara.
- HIZLAN, Doğan, “Yaşar Kemal Zaten Şairdir”, *Hürriyet*, 15.09.2010.
- KABACALI, Alpay (1997), *Bir Destan Rüzgarı: Fotoğraflarla Yaşar Kemal’in Yaşam Öyküsü*, Sel Yayıncılık, İstanbul.
- KAYIRAN, Yücel, “Çukurova Türkçesinin Poetikası”, <http://www.radikal.com.tr>, 08.10.2010.
- LİVANELİ, Zülfü, “Yaşar Kemal Şiiri”, *Vatan*, 16.10.2010.
- PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali (2006), *Yaşar Kemal Sözlüğü*, Yapı Kredi Yay., İstanbul.
- SÖNMEZ, Tekin, “Yaşar Kemal’le Uzun Bir Söyleşi”, *Ağacın Çürüğü*, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2004.
- Yaşar Kemal (2004a), *Ağacın Çürüğü*, Yapı Kredi Yay., İstanbul.
- Yaşar Kemal (2004b), *Yaşar Kemal Kendini Anlatıyor/Alain Bosquet ile Görüşmeler*, Yapı Kredi Yay., İstanbul.
- Yaşar Kemal (2010), *Bugünlerde Bahar İndi*, Yapı Kredi Yay., İstanbul.